

1999 Yılı Yüzeý Arařtırması

Onaylayan Administrator
Cuma, 15 Aralık 2006
Son Güncelleme Pazar, 07 Ocak 2007

KUZEY TROAS – PARİYON YÜZEY ARAŞTIRMASI 1999

Bakanlığımız Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 01.06.1999 gün ve B.16.0.AMG.0.10.00.02/713.1/006483 sayılı izin verilen Kuzey Troas – Parion Yüzeý Araştırmaları'nın 1999 sezonu çalışmaları, 01-13 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çanakkale ili Biga ve Çan ilçelerini kapsayan bu yıllık araştırmalarda, önceki yıl topoğrafik haritaya işlenen yerleşimlere, antik kaynaklarda adı geçen yerlerinin eklenebilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir. Çalışma programı çerçevesinde, 01.08.1999 günü Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde toplanılmış, ardından Biga ilçesine hareket edilmiştir. BÝGA ÝLÇE MERKEZÝ: Önceki yıl yürütölen çalışmalar Parion'da (Kemer) yodunlaştırıldığı için, bugünkü Biga İlçesi alanı altında kaldığını dübüdüümüz Pagae antik kentinin kalıntıları'nın araştırılması sonraya bırakılmıştı. Bu yüzden çalışma “Hastane Tepesi” diye adlandırılan, ilçe merkezinin ortasındaki yükseltinin gözden geçirilmesiyle başlandı. Yüzeý herhangi bir bulguya rastlanamaması sonucu, eski Biga evlerinin yodun olduğu, bu tepenin eteğindeki mahallenin gezilmesine başlandı. Yık olarak Ý.S. 15.yy'da yapılmış olan Biga Ulu Camii'nin ana giriş kapısının önündeki merdivenlerde devşirme olarak kullanılmış mimari bloklara rastlandı. Tamamı iri grenli beyaz mermer olan bloklardan biri (120x19x33cm.) üzerinde, beş harfi okunabilen bir yazıt bulunmaktadır. Üzerinde giyop ve dil-yaprak bezemelerinin bulunduğu buradaki diğer devşirme malzemelere iki yuvarlak sütun tamburu da eklenebilir. Caminin haziresindeki Osmanlı Dönemi mermerden iki kadın mezar tabı da burada anılmaktadır. Biga İlçesi'ndeki bir başka antik kalıntı ise, aynı mahalledeki ön cephe duvarına yerleştirilmiş, geometrik ve bitkisel süslemeler içeren mermer levhadır.

KOCAGÜR: Biga'nın 11 km. kuzeyindeki Kocagür Köyü'nde yapılan çalışmalarda, köy camii girişinde merdiven basamağı olarak kullanılan, üzerinde beş harfi okunabilen bir yazıt bulunan, triglif ve metoplara bölünmüş, mermer mimari blok (196x15cm.) burada karşılaşılan ilk antik malzeme olmuştur. Köy meydanında, bazalt monolith sütun ve içi sonradan oyularak çepme yalağı haline getirilmiş, kum tabından basit bir stel belirlenmiştir. Köyün kuzey-batısındaki tarlalar arasında, bugün üze deposunun bulunduğu bir tümölüs (?) tespit edilmiştir. Köyün kuzeyine düşen bir tarlada, kanal açma çalışması sırasında ortaya toprak su künkleri, horosan harçlı duvar parçası ile çok sayıda kırmızı renkli tuğla parçası, buradaki bir geç dönem yapıyı göstermektedir. Aynı tarlanın sahibi Adem YILDIZOĞLU'nun evinin önünde tarladan getirildiği söylenen mermer mimari parçalar arasında, ikiz ante başlığı (55x26x23cm.), muhtemelen aynı başlığın monolith gövde bloğu (14x24cm.); bir dor sütun (32x21cm.) ve oldukça tahrip olmuş bir korinth sütun başlığı tespit edilmiştir.

ÇAKIRLI: Çakırlı köyünün merkezinde herhangi bir antik kalıntıya rastlanamamasına karşın, Aksaz Mevkii'nde yolun 1 doğusunda, moloz tab ve harçla yapılmış 70 cm. duvar genişliğine sahip, 7x4.5m. ölçülerinde, doğu tarafında bir apsisin yer aldığı muhtemelen Bizans Dönemi'ne ait olan bir Pöpel belirlenmiştir.

KARAHAMZALAR: Biga'ya 21 km. mesafedeki Çakırlı'ın güneyinde yer alan Karahamzalar Köyü'ndeki araştırmalarda, caminin avlu duvarı dışında, Kemer'den (=Parion) getirildiği söylenen ‘tabula anzata’lı bir lahit ön yüzü parçası (195x50cm.) avlu duvarının köbesinde aynı lahtın arka yüzünün bir parçası; yolun karşısında da diğer parçaların örtölü olarak bulundu. Köy sakinlerinden Ehliman SAKALLI'nın eski evinin köbesinde, duvar içine yerleştirilmiş yazıtlı blok (25x62cm.) Ali FEDAKAR'ın evinin önünde iki parça Bizans Dönemi sütun başlığı (28x10cm.) ve Hidayet KARGI'nın Beyobası Mevkii'nden getirdiğini söylediği, dışta 1.5, içte 3 cm. kanal derinliğine sahip yarı-ipli bir parap/zeytinyağı (?) işlevi (68x48cm.) tespit edildi. Aynı köyde cami avlusunun kuzey-dođu köbesinde, mermer bir ion sütununun 44 cm. çaplı taban tamburunun oturak olarak kullanıldığı belirlendi. Vahdettin KÜÇÜK'ün evinin avlu köbesi dışında, üzerinde beş satır yazıtlı mermer bir blok (50x26x33cm.) bulundu. Ayrıca Karahamzalar ve Karapürçek Köyleri'ni birbirine bağlayan yol üzerinde, Tepetarla ve Darıtarla mevkiindeki arazide yapılan araştırmalarda ise yüzeýde çok sayıda tuğla ve kaba seramik kırdığı ile sivr amfora kulp ve dip parçaları belirlendi.

ESKÝ BALIKLI: Eski Balıklı Köyü'nde köyün girişindeki çepme yalağında kullanılmış, üzerinde çiçek-rozetlere asılı girintili üstü bobluklarda oinohoe bulunan, mermer arpitrav bloğu parçası (210x17cm.) ve bir evin duvarına yerleştirilmiş mermer yazıt (34x31cm.) tespit edildi.

ALTIKULAÇ: Araştırma sahası sırasında yer alan Çan-Altıkulaç Çingenetepe Tümölüsü de gezildi. Daha önce yapılmış bir kazı ardından Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nin gerçekleştirdiği kurtarma kazısında, temeli sarı kum tabı, üst kesimi yerli andolit tabından yapılmış, 3.78 m. çaplı bir mezar odası ve tümölüs yüzeyine yakın düzeyde Bizans Çağı Mezarları tespit edilmiştir. Yaklaşık 500 m. uzakta, kıvrık bir halde ele geçmiş ve müzede koruma altına alınmıştır. Atlı bir Pers Beyi'nin ormanda ve geyik avını anlatan ön yüz; atlı bir Pers'li savaşçının yaya bir Grek'liyi öldürdüğu sahnenin anlatıldığı I. yan dayanarak lahitin, Ý.Ö. 400 civarına tarihlenebilecek Greko-Pers stili bir iççilik yansıttığı söylenebilir. Müzenin gerçekleştirdiği kazı sırasında farklı seviyelerde ele geçen çok sayıda lahit parçasından tümölüsün, çok eskiden de soyulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

GÜMÜPÇAY: Biga'ya 6 km. mesafedeki Gümüşçay Beldesi ve yakın çevresinde sürdürölen incelemelerde, beldenin giriş Biga Caddesi kenarında, alt ve üst tablaları dışa tabıntılı bir postament blok (125x60x55cm.) üzerinde, bir kıymı ayrılarak tabı satırlık yazıt tespit edilmiştir. Cumhuriyet Caddesi'nde bir kahvehanenin köbesinde duvar içinde kullanılmış oldukça ap bir durumda, üzerinde lesbos-kyma, ionik-kyma ve antemiondan olupmuş bezeme kuşakları yer alan mermer mimari blok (56x50) ve Gümüşçay Avcılar Kulübü önünde, taban çapı 38 cm. yüksekliği 50 cm. olan bir korinth sütun başlığı belirlenmiştir. Bunlardan Karabiga yolunun 3.km.'sinde, yolun sağında kalan Biga Çayı (=Eski Granikos) üzerinde, antik kaynakların da bahsettiği gibi bugün yalnız kemer ayakları korunan Ýskender Köprüsü'nün kalıntıları'nın tespiti yapılmıştır .

BEKİRLÝ: Bekirli Köyü'nde belirlenen en önemli eserler arasında, ince grenli beyaz mermer korinth başlığı (58x61cm.) gelmektedir. Bir evin dış duvarı dibindeki attik-efes tipli iki mermer sütun altlığı (40x38x20, 65x24cm.) ve bir başka evin girişinde ahşap direk kaidesi olarak zemine yerleştirilmiş, görönen kıymında dil-yaprak bezeme olan mermer mimari blok (75cm.) ile Parion'da uzanan su şebekesinde kullanıldığını dübüdüümüz mermer su künklerinden iki tanesi, gerek malzeme ve gerekse

yönünden çok kaliteli parçalar olarak gözükmektedir. Aynı köyde, bir başka evin duvarında yapı tabı olarak kullanılmıþ, üç satırlı grimsi beyaz mermer bir blok (31x15cm.) belgelenmiþtir. Halil Ýbrahim BABACANOĐLU'nun evinin avlusunda, torus kýmý defne yaprađý bezeli attik-efes tipli beyaz mermerden yapılmıþ bir sütun altlıđý (50x21cm.) ve dil-yaprađ bezeli bir başka mermer mimari blok (97x27cm.) tespit edilmiþtir. Ayrýca köy camii'nin haziresinde Osmanlýca yazılmıþ bir yapı (?) kitabesiyle, bir de mezar tabı bulunmaktadır.

AYITDERE: Biga'nın 24 km. kuzey-batýsýndaki Ayýtdere Köyü, Fýndýk Kayasý Mevkii'ndeki çeþmenin yanýnda beyaz mermerden yarý-ipli lahit ön yüzü (235x100x10cm.) yer almaktadır. Köy evlerinden birinin bahçesinde, üzerinde üç satır bulunan ve dar yüzlerinden birinde kenger-yaprak bezemeleri arasýna “Haç” yerleþtirilmiþ, Bizans Dönemi'ne ait dikdörtgen bir konsol baplıđý (85x56x31cm.) tespit edilmiþtir. Köy meydanındaki attik-efes tipli yarým antep ile Bekirli Köyü'nde bulunan künklerin bir benzeri Ayýtdere'deki diđer arkeolojik malzemelerdir. Ayrýca Ayýtdere Köyü'nün kuzey-batýsýnda, bugünkü Boncuklu Plajý yolunun 115 m. rakımlý bir tepe üstü geçidinde, önceden kaçak kazı tarafından açılmıþ iki mezar tespit edilmiþtir. Etrafý tabla örülmüþ sandýk-mezarlarda bulunan üç adet unguentarium parçası Hellenistik-Erken Roma Çađlarına ípabet etmektedir.

KEMER (= PARYON): Biga'nın kuzey çevre köylerindeki buluntuların önemli bir kýmýnın Kemer'den götürüldüğü Parion'un yeniden ayrıntılı olarak gezilmesi geređini zorunlu kılmıþtır. Kemer Köyü'ndeki araþtırmalarda, Kartaca Yuvasý Mevkii'nin kuzey-batýsýnda, bugünkü Boncuklu Plajý yolunun 115 m. rakımlý bir tepe üstü geçidinde, önceden kaçak kazı tarafından açılmıþ iki mezar tespit edilmiþtir. Etrafý tabla örülmüþ sandýk-mezarlarda bulunan üç adet unguentarium parçası Hellenistik-Erken Roma Çađlarına ípabet etmektedir. Kemer Köyü'nün kuzey-batý, antik kentin ise güney-batýsýnda yer alan eski limanda yürürlükte bulunan yapılar arasýnda, Bizans Dönemi'nde sahilde yapılan duvarların içerisinde çok sayıda devþirme malzemenin kullanılmıþ görülmüþtür. Denize dođru uzanan köpegen kule biçimindeki iki yapıdan birinin duvarında gri monolith sütun ile köpeli sütun başlıđı rastlanmıþtır. Aynı yerde, üzerine iki delik açılmıþ, benzerlerini deniz ticaretiyle iliþkili olarak Bodrum Müzesi'nde gördüğümüz “taþ çapa” ve denize uzanan duvarın dibinde, yüzeyden 2.50 m. derinde, Roma Çađı'na ait bir pitos-mezar kalıntýsýnın yeri belirlenmiþtir. Mezarda bulunan çok sayıda cam parçasý, mezara konulmuþ bir kaba ait olmalıydý. Mezarın batý kuzeyinde, yarýsý deniz tarafından abýndýrılmıþ, 45 cm. duvar kalınlıđına sahip, 80 cm. çaplı bir kuyu yer almaktadır. Önceki araþtırmalarımızda, tapınak olabileceđi düþünülen alanda, köylülerin su pebekesi inþası için 1999 yılı içinde derin bir kanal kazılması tespit edilmiþtir. Bu kanalın incelenmesi sýrasýnda rastlanan üç adet taþ-mezarda çeþitli iskelet parçaları, seramik kıvrıklarý ve cam baplıđları bulundu. Seramiklerin çeþitliliði ve basit mezar yapýsýndan, bunların Geç Dönem (Geç Antik Çađ - Bizans?) gömüsü olabileceklere sonucuna varıldı. Parion'un kuzey batý sahilindeki denize bakan yamaçta tespit edilen büyük blok tablardan biri yapılmıþ duvar temeli, bu bölümdeki behir surlarına ait olmalıydý. Buradan kuzeye dođru ilerlendiğinde varılan Uzundere Mevkii'nde (Parion'un yaklaþık 1 km. kuzey-dođusu) bir kýmý deniz tarafından abýndýrılmıþ, devþirme malzeme olarak kullanılan bir duvar ve birkaç mezar kalıntýsına ulaþıldı. Uzundere'deki piknik alanında, kuyunun bapında yer alan Parion'un kuzeye bakan yamacından getirildiði söylenen ve devþirme malzeme olarak (olasýlıkla bir Bizans yapýsýnda) kullanılmıþ, beyaz mermerden dor düzenli alýnlýklý bir mezar stelinin üst yarýsý (39x35x10, kabartma yüksekliði 3cm.) bulunana Kemer Köyü Muhtarlıđı'na intikali sađlandı. Aynı bölgeden getirildiði söylenen bir başka devþirme eser ise (47x46cm.), beyaz mermer bir korinth baplıđıdır. Parion'da ele geçen küçük buluntulara gelince; bunların bapında kentin güney batý kesiminden tarlalardan birinde bulunduğumuz kartal kabartmalı bir kandil parçasý ve terrakotta insan figürinine ait bir bacak parçasý ile bir baplıđ kandil parçasý gelmektedir. Hellenistik Dönem'in sonlarına ípabet eden bu buluntulardan başka kentin kuzey-batýsýnda denize bakan yamaçta oluþmuþ kesitten toplanan, ince cidarlı parlak ve mat siyah renkli sýrla kaplı seramik parçaları arasýnda yukarı kıvrık kuyruđu seçilebilen bir panter (?) figürünün arka yarýsý, siyah figür tekniđiyle yapılmıþ olmasýyla önem arz etmek üzere dokuma tezgahı ađırlıđý ve dudak kenarına iki delik açılmıþ bir kap parçasý dýbýnda, parlak sarý ve krem renkte sýrlanmıþ gümüş kap parçaları ve kabartma yaprak bezeli iki seramik parçasý ile yaprak bezemeli diđer ikisinden de burada söz etmek gerekir. Bu seramik parçaları içinde kırmızı figür tekniđiyle yapılmıþ, deđiþik yapraklarla süslü olanlar ve polikrom bezenmiþ iki örnek dikkate alınmalıdır.

LAPSEKÝ: Biga'nın yaklaþık 40 km. batýsýnda yer alan Lapseki Ýçesi'ndeki araþtırmalarda, ilçe merkezindeki Osmaniye Kervansarayında birçok antik malzemenin devþirme olarak kullanıldıđý tespit edilmiþtir. Bunlar arasýnda bugün baplık olarak kullanılan attik-efes tipli sütun altlıđý ve toplamý bir düzineden fazla monolith dor, ion ve korinth sütunu bapta gelmektedir. Çevredeki antik kentlerden devþirilen çok sayıda mermer blođun da kervansarayın yapımı sýrasýnda yeniden íplendiði ve anıtların özelliklerini kaybettiði düþünülmektedir.

SONUÇ: Yukarıda ayrıntılı olarak sunulan buluntular arasýnda, envanter deđeri tabýyanların yanýnda, birçok etüdü malzeme olarak kullanılmıþ yapılar görülmüþtür. Çođunluđu mimari parçalardan oluþan eserlerin, araziden tabýnarak köy evlerinin yapımında kullanıldıđý görülmüþtür. Bölgedeki buluntu yođunluđu, daha çok antik merkezler çevresinde toplanmaktadır. Özellikle Parion'da yaklaþık 2000 yıllık kazı sayýsý ve kalitesinin artması, bu kentin bölgedeki diđer antik merkezlerden farklı bir yere sahip olduđunun göstergesidir. Kent merkezindeki buluntuların niteliði ve niceliði de dikkate alýndýđında, bu ayrıcalık daha da belirginleþmektedir. Ancak gerek köy bilincisizce yaptýđý kazıların ve yeni yapılanmanın verdiði tahribat ve gerekse önceki yıl köy içerisinde görülen etüdü malzeme olarak bu yıl bulunamamasý, Parion'un her geçen gün antik dokusunu biraz daha kaybettiđini göstermektedir. Parion'un gelecekte bir an önce sahiplenilmesi ve sakladýđý tarihsel ve arkeolojik deđerlerin tümü elden gitmeden, burada yapılacak bilimsel kazılarla ortaya çýkarılıp Anadolu Arkeolojisi'ne kazandýrılması gerektiði gerçeđi gün gibi ortadayken; yaptýđımız kazı bapvuru ve “2000 yılı kazı programının yođunluđu” gerekçesiyle olumsuz karþýlanmıþtır. Önümüzdeki yıllarda Bakanlıđın desteđiyle bu misyonu yüklenme azim ve kararlılıđında olduđumuzu bildirir, saygýlar sunarız.